

Com augmentar la seguretat i prevenir la violència sexual infantil en el confinament?

El confinament pot augmentar el risc de violència sexual infantil i per reduir-ho, cal fer una prevenció específica. Hem d'avaluar quina és la situació en la que ens trobem, quins en són els riscos i com podem reduir-los.

La violència sexual infantil es produeix allà on hi ha infants i/o adolescents i adults. Sabem que els percentatges de victimització són elevats. N'hi ha molt més dels que es denuncien. Per reduir-los cal introduir mesures de seguretat preventives adequades al moment i la situació de convivència actual.

El període de confinament intensifica la interacció amb els infants i adolescents i pot resultar una oportunitat per augmentar la consciència i la seguretat. Per exemple, treballant conjuntament qüestions com la intimitat, la confiança i l'educació sexual i afectiva. Aquest és un primer pas per a la prevenció efectiva i es pot dur a terme a totes les famílies, sense necessitat que hi hagi ocorregut cap fet desencadenant ni preocupant. Ajudar a identificar conductes sexuals adequades o inadequades i saber actuar quan una situació és desagradable es molt útil per prevenir els possibles abusos sexuals. També és convenient identificar a quines persones adultes de confiança poden recórrer els infants i adolescents si es troben situacions de risc de patir violència sexual o maltractaments. Ajudem a educar la percepció de seguretat i traslladem la responsabilitat de la prevenció als adults, que ha de ser capaços d'escoltar i actuar.

Existeixen nombrosos recursos (molts d'ells a Internet) per treballar la prevenció des d'aquest punt de vista: contes, recursos audiovisuals, jocs, guies per a pares i mares... que poden ser molt útils per ajudar a plantejar el tema si es fa difícil veure per on començar.

Hi ha quatre supòsits importants a tractar de manera específica durant el confinament, ja que poden incrementar el risc de violència sexual infantil:

1. L'augment de temps d'ús de les noves tecnologies i internet

El confinament ha suposat un augment del temps d'ús dels ordinadors, les tauletes i els telèfons, de l'accessibilitat a internet. Aquest augment afecta als adults però també als infants i adolescents. Molt sovint aquest augment va acompanyat d'una disminució en la supervisió dels continguts, ja que el temps que passen a internet i

a les xarxes els infants i adolescents coincideix amb el temps de teletreball o altres ocupacions dels adults. Convé recordar que més temps a internet és més exposició *online* i, per tant, més possibilitat de victimització, si no es prenen les mesures adients. Les dades aportades pel Grup d'Investigació en Victimització Infantil i Adolescent (GREVIA) de la Universitat de Barcelona situen en un 9% el nombre d'adolescents que han mantingut contactes amb persones desconegudes a través de les xarxes socials i una proporció molt elevada d'aquests contactes és de naturalesa sexual.

Un altre element de risc es l'accés a la pornografia. Els darrers estudis indiquen l'edat d'inici d'accés a la pornografia entre els 8 i els 9 anys, situant l'edat mitjana als 14 anys. Un 70% dels adolescents accedeixen a continguts pornogràfics per la xarxa. Un de cada quatre nois s'inicia en el consum de pornografia abans dels 13 anys. Aquesta realitat ens mostra la possibilitat que els infants o adolescents, a més de ser víctimes d'assetjament sexual per internet, poden ser responsables d'accedir a material d'explotació sexual infantil (la mal anomenada "pornografia infantil") fet que constitueix un delictes penal. Aquesta conducta, de vegades simplement exploratòria, pot convertir-se en un factor de risc per al desenvolupament de conductes abusives cap a altres infants o adolescents en el futur.

Les dades que coneixem sobre la violència sexual infantil ens obliguen a revisar el fenomen manera més integral. Al voltant del 50% dels abusos sexuals infantils denunciats són comesos per menors d'edat i un estudi recent sobre la prevalença del grooming entre adolescents situa en un 12,3% els casos de contactes no desitjats i en un 6,7% les peticions explícites de conductes sexuals inapropiades per les xarxes socials. Per tant, un increment d'hores a la xarxa comporta un risc en l'augment de conductes inadequades, abusives o precursors de la violència sexual infantil, i ho hem de prevenir.

Per prevenir tots aquests riscos s'ha de millorar la supervisió en l'accés als continguts *online* amb mesures senzilles, com són mantenir els dispositius d'accés en llocs visibles o l'establiment d'horaris d'accés en els que les persones adultes de referència puguin mantenir-se properes i atentes. Un element fàcil d'incorporar és l'hàbit de preguntar als infants i adolescents per la seva "vida online", igual que ens interessem per la "vida offline". Igual que es pregunta per com ha anat a l'escola, o com s'ho han passat a l'entrenament o la classe de música, és recomanable, després d'un temps a la xarxa, preguntar per quins continguts ha trobat o

consultat, com s'ho han passat o si hi ha alguna qüestió que no els ha agradat. Introduir converses d'aquestes característiques pot contribuir a la creació d'un espai de confiança i també pot servir per detectar situacions de risc en les que l'infant o adolescent pugui acabar sent víctima o exercint una conducta abusiva.

2. Els espais on hi viu població amb especial vulnerabilitat

Cal tenir especial cura i atenció amb la població d'especial vulnerabilitat com ho són les persones amb discapacitat o amb problemàtiques de salut mental. Sabem que en aquests col·lectius i en situacions d'aïllament o en les que hi ha poca vigilància, o aquesta és inadequada, augmenta el risc de ser víctimes d'abusos (entre 3 i 5 vegades més que la resta de la població) però també el risc de ser causants de violència (1,5 vegades més que la resta de la població). Per tant, cal tenir present aquesta realitat durant el confinament, augmentar la supervisió i evitar situacions d'aïllament.

3. Les famílies on hi ha hagut experiències de violència sexual infantil

La violència sexual infantil es pot produir per primer cop en una situació de confinament. Però també hi ha realitats amb històries o antecedents d'aquest tipus de violència i, per tant, existeix un risc potencial de reiteració dels abusos. Ara, en el confinament, potser que víctima i agressor estiguin convivint en un mateix espai o es trobin confinats sota un mateix sostre. No oblidem que el 80% de la violència sexual infantil succeeix en l'entorn proper de l'infant o adolescent.

En aquests casos on s'han produït experiències de violència sexual amb anterioritat és imprescindible la creació d'un mínim pla de seguretat específic, que contempli tant els riscos *online* com *offline*. El pla de seguretat ha de donar resposta principalment a quatre preguntes:

- Quines són les situacions potencials de risc a casa?
- Quins són els potencials perpetradors de la violència?
- Quin és l'adult responsable d'actuar?
- Com actuarà davant d'una situació de risc greu?

Si en la resposta a aquestes preguntes s'anticipa que no es pot protegir adequadament a l'infant o adolescent, convé organitzar un canvi de domicili durant

el confinament sempre que sigui possible, si cal amb l'ajuda de les autoritats policials, sanitàries i socials.

En la creació de plans de seguretat poden sorgir molts dubtes i, per tal de dissenyar-los de manera efectiva, convé demanar ajuda a entitats especialitzades (p. ex. Fundació ANAR, Fundació Vicki Bernadet...) o a institucions públiques (p.ex. Equips d'Atenció a la Infància) que puguin donar suport i ajuda. En tots els casos convindrà mantenir en un lloc visible els telèfons d'emergències (112) i atenció a la infància (116 111).

4. Les persones amb factors de risc per realitzar abusos.

La prevenció de la violència sexual infantil passa necessàriament per actuar davant un dels seus principals factors de risc, la pedofília. Per aquelles persones que senten atracció sexual per infants o adolescents, però que en la seva vida quotidiana han desenvolupat estratègies per no dur a terme cap tipus de violència sexual infantil, durant el confinament i com a conseqüència del seu canvi d'hàbits o de l'augment de temps lliure no ocupat, poden viure dificultats per gestionar adequadament els seus pensaments, impulsos o fantasies, fet que pot augmentar el risc d'aparició de conductes sexuals inadequades o, fins i tot, de l'exercici de la violència sexual infantil. Per totes aquelles persones que es trobin en aquesta situació, és imprescindible que es responsabilitzin d'aquest risc i truquin als serveis que els poden ajudar i prevenir qualsevol acte que pugui danyar un infant o adolescent.

PrevenSI és una entitat de recent creació i que ofereix recursos per reduir el risc de violència sexual infantil i està a disposició pública. La plataforma (www.prevensi.es/ca) ofereix informació i assessorament, atén consultes i facilita altres serveis preventius per a diferents col·lectius (educació, socials, sanitaris...). Així mateix, davant la situació d'emergència que estableix mesures de confinament forçades, PrevenSI ha augmentat el seu horari d'atenció per assessorar i donar resposta a aquests casos: de dilluns a divendres, de 9h a 20h per telèfon (900440443), xat online (www.prevensi.es/ca) o correu electrònic (info@prevensi.es).